

Haverier i medias mittpunkt

-En jämförelse av rapporteringen i Svenska
Dagbladet och Dagens Nyheter om
kärnkraftsolyckorna i Harrisburg, Tjernobyli och
Fukushima

Av: Lena Jacobsson
Handledare: Christian Andersson
Examinator: Karin Stigbrand

Abstract

Syftet med denna studie är att undersöka hur Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter gestaltat de tre kärnkraftolyckorna i Harrisburg 1979, Tjernobyl 1986 och Fukushima 2011. I undersökningen jämförs de båda tidningarna med varandra samt förändringen som skett mellan 1979 och 2011. Författaren söker också efter spår av kärnkraftens ideologiska sammanhang i texterna, som i denna studie kopplas till ekologismen.

Studien utgår från en ideologisk teori. En ideologi är en samling idéer som tillsammans skapar en övertygelse. Anhängare till ideologin strävar efter att så många som möjligt ska dela denna övertygelse, så att den blir dominerande i samhället. Som metod för att besvara frågeställningarna används kritisk diskursanalys och komparativ analys. En kritisk diskursanalys används för att avslöja omedvetna strukturer som finns dolt i en text. En komparativ analys jämför olika texter med varandra.

Resultaten visar att det finns många skillnader i rapporteringen. Det mesta förklaras av tidningarnas olika möjlighet till bevakning vid olyckorna och opinionens förändring från 1979 till 2011. Det ideologiska sammanhanget som eftersöks går inte att spåra.

Nyckelord: Dagens Nyheter, Ideologi, Kritisk diskursanalys, Komparativ analys, Kärnkraft, Svenska Dagbladet

Innehållsförteckning	
1. Inledning	1
1.1. Avgränsningar	1
1.2. Syfte och frågeställningar	1
1.3. Tolkningsdefinitioner	2
2. Bakgrund	2
2.1. Kärnkraftens historia	2
2.2. Opinionsen i Sverige	3
2.3. Kärnkraftsdebatten i tidningarna	4
2.4. Tidningarnas utveckling	4
3. Teori och metod	5
3.1. Ideologi	5
3.2. Kärnkraftens ideologiska sammanhang	5
3.3. Kritisk diskursanalys	6
3.4. Komparativ analys	7
4. Tidigare forskning	7
5. Analys	8
5.1. Harrisburg	8
Dagens Nyheter	8
Svenska Dagbladet	10
Resultat av komparativ analys	10
5.2. Tjernobyl	12
Dagens Nyheter	12
Svenska Dagbladet	14
Resultat av komparativ analys	16
5.3. Fukushima	18
Dagens Nyheter	18
Svenska Dagbladet	20
Resultat av komparativ analys	23
5.4. Resultat av komparativ analys mellan händelserna	24
6. Sammanfattande diskussion	26
Källförteckning	28
Bilaga 1: Textmaterial	30

1. Inledning

Tre stora kärnkraftolyckor med konsekvenser för närområden har inträffat i världen: Three Mile Island vid Harrisburg i Pennsylvania 1979, Tjernobyl utanför Kiev i Ukraina 1986 och Fukushima i Japan 2011. De tre olyckorna har haft olika betydelser för den svenska befolkningen, och katastroferna har också varit olika omfattande. Vid tidpunkten för Harrisburg pågick en stor svensk debatt huruvida vi skulle utveckla vår kärnkraft, och olyckan fick effekter på debatten som slutade i folkomröstning. Vid Tjernobyl var det svenska Forsmark som upptäckte att olyckan inträffat, och strålningshotet mot oss var överhängande.

Mot bakgrund av detta har jag riktat blicken mot de två största dagstidningarna i Sverige för att se hur de rapporterat om händelserna. Svenska medier hade en betydande roll både i debatten och som informationsförmedlare vid dessa tidpunkter, vilket gör att de har makt att förmedla det inträffade från utvalda perspektiv och belysa särskilda infallsvinklar. Därför vill jag undersöka hur rapporteringen kring de tre olyckorna sett ut i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

1.1. Avgränsningar

Jag har analyserat artiklar och bilder på nyhetsplats från olycksdatumet och två veckor framåt. Jag har fokuserat på de artiklar som har direkt anknytning till olyckorna. Ledarsidor och övriga artiklar finns med som bakgrund och förförståelse men ingår inte i analysen. Eftersom det är underförstått att tidningarnas ledarsidor antar en viss ståndpunkt, är det för studien mer intressant att undersöka artiklar på nyhetsplats.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att försöka ta reda på vilka gestaltningsskillnader som gjordes mellan kärnkraftsolyckorna vid Harrisburg, Tjernobyl och Fukushima i tidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Jag vill ta reda på om det finns spår av den kärnkraftens ideologiska sammanhang (se kap 3.2).

Mina frågeställningar är därför följande:

1. Hur gestaltades kärnkraftsolyckorna vid Harrisburg, Tjernobyl och Fukushima i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter? Vilka skillnader finns mellan tidningarnas rapportering om dessa händelser?
2. Finns det spår av kärnkraftens ideologiska sammanhang i texten?

1.3. Tolkningsdefinitioner

Hur jag har analyserat artiklarna går jag igenom i kapitel 3 för metod. Det jag tittar på i texten är dels språkanvändningen, vilka ordval skribenten gör, om skribenten använder ett berättande eller informerande språk och dels vilken fakta och information man väljer att belysa. Jag analyserar även ordval i rubriker för att se om det finns någon skillnad där. De tillhörande bilderna analyserar jag genom att titta på vad motivet föreställer och tolkar motivet utefter om det berättar något utöver texten. Jag tittar på bilderna för att få en helhetsbild av artikeln.

De källor och aktörer som finns med analyseras utefter vad de representerar, så som expert, åsiktsbärare eller civil drabbad. Jag tar då hänsyn till hur stor plats aktören får i texten, ordvalet kring aktören som kan avslöja inställningen till dess uttalande och valet att de finns med överhuvudtaget. Jag tar också hänsyn till varifrån informationen kommer, om det är en förstahand- eller andrahandskälla. Det är intressant för att kunna avgöra skillnader mellan tidningarna och mellan tidpunkterna.

2. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras den bakgrund jag finner relevant för att kunna genomföra analysen.

2.1. Kärnkraftens historia

Sverige var tidigt ute med att satsa på kärnkraften. 1947 startades AB Atomenergi, som ägdes av industrin och staten tillsammans.¹ Sju år senare startades den första reaktorn, som användes till forskning. En av de stora frågorna kring kärnkraften har varit avfallshanteringen. Det använda kärnbränslet från kraftverken ger ifrån sig strålning under lång tid, och måste på grund av det förvaras avskilt under många år.² Problemet som man tvingats ta ställning till har då varit på vilket sätt och var någonstans i landet man ska förvara avfallet, eftersom ingen del av landet har velat ta emot det.³ Det har varit svårt att ta ställning till hur framtida generationer ska behöva tvingas ta ansvar för dagens energikonsumtion.

Under 70-talet pågick en stor folkkampanj mot kärnkraft när åsikterna gick isär. Olyckan i Harrisburg ledde till att en folkomröstning genomfördes 1980. Resultatet blev riksdagens beslut om att bygga ut

¹ Stephen Croall & Kaianders Sempler, *Kärnkraft för nybörjare, Farsta: Förlaget Barrikaden 1979, s 10-11*

² SKI 2012-05-18

³ Croall & Sempler, s26

kärnkraften till tolv reaktorer för att sedan avveckla dem fram till år 2010. En reaktor ansågs vara brukbar i 25 år, och därför satte man år 2010 som slutmål.

Idag finns tio kärnkraftverk i drift. Lagen om kärnkraftverkens avveckling har hittills lett till två reaktors avstängning. Idag är Sverige ett av de mest kärnkraftberoende länderna i världen.⁴

2.2. Opinionsen i Sverige

1972 startades det första kommersiella kraftverket i Sverige, Oskarshamn kärnkraftverk. Vid den tidpunkten tog också den kärnkraftkritiska oppositionen vid.⁵ På 1970-talet var Centerpartiet det främsta partiet mot kärnkraft, tillsammans med Vänsterpartiet Kommunisterna. Socialdemokraterna var till en början positiv till ett användande, men blev med tiden mer avvaktande. Frågan var svår för partierna att hantera eftersom den gått över blockgränserna.⁶

År 1980 genomfördes en folkomröstning i Sverige om kärnkraft, som en direkt effekt av olyckan i Harrisburg. Resultatet blev en avveckling av kärnkraften under trettio års tid. Årtiondet efter omröstningen tydde dock de allmänna opinionsmätningarna på att allt färre medborgare visade någon tilltro till att en avveckling av kärnkraften skulle ske. Under 1980-talet svalnade engagemanget i frågan betydligt, vilket kom att ändras 1986, efter olyckan i Tjernoby.⁷

SOM institutets undersökningar av folkopinionen efter 1986 och fram till år 2010 har visat en uppåtgående trend för ett positivt ställningstagande till användande av kärnkraft. Undersökningarna visar att efter Tjernobyolyckan ville 12 % av medborgarna använda kärnkraften medan 75 % ville avveckla den och resterande hade ingen åsikt i frågan. Samma mätning år 2010 ville hela 52 % använda kärnkraft medan 30 % ville avveckla den och resterande var utan åsikt i frågan. Avvecklingsopinionen som dominerade stort efter Tjernobyolyckan har försvagats år för år.⁸

Katastrofen i Fukushima påverkade genast attityderna till kärnkraft. Snart efter att händelserna blivit kända, ville 25 % av svenska folket avveckla kärnkraften snarast. I en liknande mätning som gjordes 2010 ville bara 8 % avveckla snarast.

⁴ Croall & Sempler, s10-11

⁵ Jonas Anshelm, *Mellan frälsning och domedag*, Stockholm: Brutus Östlings bokförlag, 2000, s117

⁶ Magnus Hagevi, Serveyinstitutet: blogg.lnu.se/servey 2012-05-14

⁷ Anshelm, s341

⁸ Sören Holmberg, *Kärnkraftopinionen pre-Fukushima*, www.som.gu.se 2012-05-14

Den kärnkraftskritiska opinionen som dominerade under 70-talet har allt eftersom gått mot en mer kärnkraftvänlig attityd. Vid olyckor som inträffat har kritiken kommit tillbaka, men bara för en kortare period. De tidigare kärnkraftmotståndarna har tappat sina anhängare samtidigt som andra miljöfrågor blivit viktigare.⁹

2.3. Kärnkraftsdebatten i tidningarna

Vid kärnkraftens tidiga historia runt andra världskriget var atomenergi i Sverige inriktad på forskning. Det var forskarnas terräng och politikerna hade knappt några uppfattningar i frågan. Därför existerade ämnet nätt och jämt i den offentliga debatten. Först några år in på 50-talet när kärnkraften potentiellt skulle komma att utnyttjas började den offentliga debatten, vilket märktes i nyhetsrporteringen.¹⁰

Dagens Nyheter ställde sig på ledarsida kritisk till kärnkraften i slutet på 60-talet. I de tidiga debattinläggen ifrågasatte man först och främs placeringen av kraftverken men det hela utvecklades efterhand till att handla om en generell kritik mot kärnkraften. Ledarinläggen ifrågasatte tillväxttänkandet, miljöförstörelsen och avfallshanteringen. Dagens Nyheter publicerade 150 ledare och större kulturartiklar om energipolitiken mellan år 1973 och 1975.¹¹

I motsats till DN:s ledare ställde sig Svenska Dagbladet bakom regeringen och ifrågasatte om utbyggnaden var tillräcklig. På ledarsida tolkade man motståndet som en skrämselkampanj mot kärnkraft.¹²

Idag handlar argument som ställer sig mot kärnkraft mer om miljön i tredje världen i och med uranbrytningen än miljön runt omkring kraftverken.¹³

2.4. Tidningarnas utveckling

Tidningarnas förändring har till viss del att göra med att tidningsformatet förändrats. Branschstandarden har ändrats från broadsheet till tabloid. De har blivit mer läsarvänliga på så sätt att innehållet har strukturerats och kategoriserats. Kvaliteten har förbättrats på grund av stora framsteg både inom

⁹ Andrew Jamison, *Miljö som politik*, Lund: Studentlitteratur, 2000, s132

¹⁰ Anshelm, s29 & 47

¹¹ Anshelm, s108 & 119

¹² Anshelm, s169

¹³ Anshelm, s447

pappersindustrin och tryckbranschen. Färg är numer standard och bilderna har fått lika central plats i tidningen som texten.¹⁴

3. Teori och metod

Här presenteras den teori som jag utgått från och den metod jag använt för att genomföra analysen.

3.1. Ideologi

En kritisk diskursanalys bygger på att det finns en ideologi i grunden för undersökningsområdet. Peter Berglez definierar begreppet ideologi i boken *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Han beskriver ideologi utifrån tre punkter:

1. Ideologi är en samling idéer som tillsammans konstituerar en tro eller övertygelse om någonting.
2. Ideologi har en materiell karaktär i form av konkreta institutioner.
3. Ideologi produceras i relationen mellan människor genom ritualer och praktiker.

Han menar också att ideologi handlar om makt. Anhängare av en ideologi vill att så många som möjligt övergår till den så att den blir dominerande i samhället.¹⁵

Som till följd av ideologin, definierar Peter Berglez begreppet diskurs som någonting som sker i kommunikation mellan människor. Diskurs är allt som sägs, skrivs och görs. Han menar att nyheter är diskurs dels eftersom de utgör ett slags språk och eftersom de produceras inom ramen för en institutionell verksamhet präglad av en särskild kunskapsproduktion med regler och rutiner.¹⁶

3.2. Kärnkraftens ideologiska sammanhang

Oavsett vilken ideologi man förespråkar finns i den ideologin en beskrivning av verkligheten, en beskrivning av hur verkligheten borde se ut och en strategi för hur man ska uppnå det. I denna studie sätts kärnkraften in i ideologin om ekologism. Kjell Goldmann beskriver i sin bok *Övernationella idéer, EU som ideologiskt projekt*, ekologismen och dess förespråkares syn på verkligheten. Goldmann tar upp framför allt Arne Naess idéer om ekologismen. Naess menar att människan vet mycket lite om långsiktiga och mångsidiga konsekvenser av ingreppen i ekosystemet, men att det är en så kallad medveten omedvetenhet och att vi alltså kan bli mer medvetena och behöver skaffa oss bättre kunskap. Enligt hans uppfattning räcker det inte med politiska reformer, utan det krävs en förändring av

¹⁴ Josefine Sternvik, *Tabloidiseringen – en kompakt tidningstrend*, www.som.gu.se 2012:05

¹⁵ Peter Berlez, *Metoder i kommunikationsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur, 2010, s268

¹⁶ Berglez, s272-273

människornas mentalitet. Naess idealverklighet består i att världen är uppbyggd av små samhällen där alla invånare känner varandra personligen, självförsörjningsgraden är hög och skillnaderna i välstånd små. Strategin för att uppnå detta är helt enkelt rationella åtgärder.¹⁷

Kärnkraftmotståndet huvudsakligen är nära kopplad till en bredare ideologisk syn på tillväxtpolitik, miljöförstöring och biologisk balans. Anhängare vill att samhället ska bygga på miljöns ekologiska principer istället för ekonomiska. Det bygger på insikten om att planeten har begränsningar som vi är på väg att överskrida.¹⁸ Kritiken mot kärnkraften har lagt grunden för flera stora ”gröna” folkrörelser. Det som till en början var rena proteströrelser mot kärnkraften, utvecklades snart till att innefatta ett större sammanhang. Under 60- och 70-talen steg det folkliga miljöengagemanget kraftigt. Centerpartiet markerade tydligt ett avstånd till kärnkraft och blev något av ett nyckelparti i frågan.

Kärnkraftmotståndet har varit en viktig del av partiets ideologi och identitet. Man har framför allt varit mot kärnkraft, en bild som följt med genom åren. Frågan har dock långsamt försvagats i partiets politik och istället har den politiska rollen övertagits av Miljöpartiet De gröna.¹⁹ Miljöpartiet bildades 1981, året efter folkomröstningen, eftersom man ansåg att inget av de övriga partierna tog miljöfrågorna på tillräckligt stort allvar. Partiet kom in i riksdagen 1988, alltså riksdagsvalet efter Tjernobylyolyckan, då 75 % av de svenska medborgarna ville avveckla kärnkraften, enligt SOM:s mätningar.

Miljöfrågornas kärna har skiftat sedan den tiden. Andra hot som är mer omedelbara än kärnkraftens tillkortakommanden måste lösas. Klimatförändringarna är betydligt mer akuta än slutförvaringen av kärnbränsle.

Begreppen kärnkraftsideologi och kärnkraftens ideologiska sammanhang återkommer genomgående i studien. Begreppen hör i denna undersökning samman med ekologismen.

3.3. Kritisk diskursanalys

En kritisk diskursanalys försöker avslöja de omedvetna strukturerna som finns dolt i en text. Det gör man genom att ställa sig frågor om varför texten är skriven som den är och besvara med att analysera dolda meningar, opinioner och värderingar.²⁰

¹⁷ Kjell Goldmann, *Övernationella idéer*, Stockholm: SNS förlag, 2003, s126-128

¹⁸ Stefan Linde, *Gröna partier och ideologisk utveckling*, 2010, s16-18

¹⁹ Mattias Andersson, *Centerpartiet och kärnkraften*, Karlstads universitet, 2008, s7

²⁰ Berglez, s274

Peter Berglez har i boken *Metoder i kommunikationsvetenskap* ställt upp en analysmodell för att utföra en kritisk diskursanalys. Jag har utgått från denna modell och anpassat frågorna till min undersökning.

De frågor jag bedömde vara relevanta för min studie är följande:

1. Få grepp om artikelns huvudsakliga innehåll. Vad handlar artikeln om? Vilka ordval används?
2. Finns någon bild eller faktaruta till artikeln? Vad föreställer motivet? Har bilden en central plats? Berättar bilden något utöver texten?
3. Vad förmedlas i rubriken? Vilket urval och ordval används?
4. Vilka aktörer och källor förekommer? Vad representerar de?
5. Hur ser hela uppslaget ut och vilken del av helheten fyller artikeln?
6. Är det främst fokus på teknik eller människa i artikeln?

3.4. Komparativ analys

Efter att ha analyserat varje artikel var för sig, genomför jag en komparativ, jämförande, studie av de texter som har analyserats. Dels kommer jag att jämföra de båda tidningarnas rapportering för att se vad som skiljer tidningarna emellan. Dels kommer jag att jämföra hur rapporteringen skiljer sig från den första olyckan till den sista för att se vilka förändringar som skett.

Tidningarnas utveckling under årens lopp samt att olyckorna hade olika omfattning, kommer att finnas med i sammanhanget.

4. Tidigare forskning

Jag har inte kunnat hitta någon forskning som redan gjort denna studie. Däremot har jag tagit del av analyser av kärnkraftolyckor i media och hur krissituationer som helhet presenteras i media.

Inger Hjelm har vid Luleå tekniska universitet år 2008 skrivit en D-uppsats i historia, *De osannolika olyckorna*. Hon analyserar och jämför olyckan i Harrisburg med olyckan i Tjernobyl i tre olika dagstidningar i Norrbotten. Norrbottenskuriren, Norrskensflamman och Norrländska Socialdemokraten. Hon har utgått från teorin om nyhetsvärdering och använt sig av en kvalitativ metod, kvantitativ metod och komparativ metod. Hennes främsta resultat bekräftar misstankarna om att det geografiska avståndet betyder mycket för rapporteringen, men också att de kulturella skillnader som fanns återspeglades i valet av information.

Det har varit intressant att ta del av denna forskningsstudie främst för att den är grundligt genomförd med både nyhetstexter och ledartexter. Studien undersöker om det går att se något samband mellan det som skrivs på ledarplats respektive nyhetsplats och således hur objektiviteten fungerar.

Lars Nord och Jesper Strömbäck gjorde år 2005 en analys av nyhetsförmedling om risker och kriser, *Hot på agendan*. Där har de undersökt vilken roll medierna spelar i en kristid. Deras ambition är att analysera hur medierna förhåller sig till olika hot och risker i samhället och sedan hur dessa medier värderar de hot och risker som väljs att uppmärksamma. Även de har utgått från nyhetsvärdering. Deras rapport har varit intressant för min del för att ge en bakgrund till hur medier vanligtvis agerar i kristider.

5. Analys

I detta kapitel presenterar jag de artiklar som ingått i analysen. Vid varje presentation framgår vilka resultat jag fått fram av den kritiska diskursanalysen. Efter varje olycka finns den komparativa analysen av rapporteringen i tidningarna emellan och sist i kapitlet framgår resultatet av den komparativa analysen av de tre olyckornas rapportering.

5.1. Harrisburg

Tidigt på morgonen den 28 mars 1979 nödstoppades en av reaktorerna på kärnkraftverket Three Mile Island utanför Harrisburg i Pennsylvania. Kylsystemet fungerade inte vilket ledde till en läcka med ett radioaktivt utsläpp av vattenånga. Någon av arbetarna hade glömt att stänga en ventil och reaktorhärden överhettades. Radioaktiviteten ökade efter hand och man upptäckte förhöjda strålningsvärden i omgivningarna. Tillslut lyckades man kyla reaktorn och undvika en härdsmlta.²¹

Dagens Nyheter

Dagen efter olyckan publicerar Dagens Nyheter den första artikeln om olyckan, *Nytt kärnkraftshaveri Radioaktivt utsläpp*, som ligger på utlandssidorna. Artikeln är informativ och går igenom det av händelseförloppet som är känt. Uttalanden från experter förekommer, en ingenjör i kärnkraft och USAs kärninspektion, samt en anonym röst från kärnkraftbolaget och en röst från The Critical Mass, en kärnkraftskritisk organisation i USA vid tidpunkten. Anföringsordet *hette det* efter att kärnkraftbolagets information beskrivits, och att snart kritikerna The Critical Mass snart därefter får yttra sig om bolagets uttalanden tolkar jag som en kritisk intällning mot bolagets information och agerande. Rubriken innehåller ordet *nytt*, som antyder att det hänt tidigare och nu sker det igen, i stil med "vad var det vi sa".

²¹ Anshelm, s447

Den 30 mars publiceras nästa artikel, *Ventil stängdes - skulle vara öppen*. Artikeln är av förklarande art, där även den okunnige får en chans att sätta sig in i varför haveriet kan komma att innebära en fara och hur olyckan gått till. Till artikeln hör en ritad bild över säkerhetssystemet som kompletterar texten på ett pedagogiskt sätt. Här används dels NRC, Nuclear Regulatory Commission, kärnkraftskommissionen, som källa till expertkunskap kring strålning, och dels information från nyhetsbyrån AP:s egen kärnkraftsexpert. Överlag tolkar jag artikeln som saklig och informativ, utan kritisk underton. Det finns dock ett meningsval som antyder att kärnkraftverk är opålitliga: *Tydiligen har inte anläggningens kylsystem klarat av att föra bort all den bildade värmen när turbinen var avstängd...* Meningen belyser brister i anläggningen och den underbyggda kritiken förstärks av ordvalet *tydiligen* med en antydning att det är uppenbart att sådant här kan inträffa.

Följande dagar fokuserar Dagens Nyheter på spekulationer kring vad effekterna av olyckan kan komma att bli och politikernas reaktioner, vid sidan av uppdateringar på situationen i reaktorn. Den 1 april upptäcks en gasbubbla som hotar att explodera, vilket går att utläsa som allvarligt då något liknande aldrig tidigare inträffat och därmed är det heller ingen som riktigt vet hur man ska hantera det. Uppgifterna är osäkra och spekulerande, vilket påpekas i texten. NRC, Nuclear Regulatory Commission, står för expertkunskapen de följande dagarna. Det märks att man litar till mycket på informationen som kommer från dem. Den 2 april kommer kärnkraftbolaget med lugnande besked samtidigt som Kärnkraftsinspektionen säger emot detta. Det skapar motstridig information, osäkerhet och misstro till bolaget.

Den 5 april publiceras artikeln *Inspektionen hårt angripen* där kritik från amerikanska politiker riktats mot NRC för att ha varit saktfärdiga i hanteringen av olyckan och alldeles för beroende av kärnkraftbolagets egen information. Eftersom NRC varit expertkälla till stor del i de tidigare artiklarna, sjunker nu trovärdigheten och texten i artiklarna blir mindre värd. NRC:s försvar avslutar artikeln i korthet, vilket tyder på att även deras perspektiv får uppmärksammas.

Den 6 april klingar nyheten ut med en kort artikel där olycksskedets exakta orsak och utgång konstateras. Nyheten får nu lika stor plats i tidningen som övriga händelser. Sedan är det tyst om olyckan medan resten av kärnkraftsartiklarna i tidningen handlar om Sveriges ställningstagande till kärnkraft på hemmaplan och folkomröstning i frågan. Inte förrän den 10 april finns en notis som berättar att evakuerade återvänder hem.

Svenska Dagbladet

Dagen efter olyckan har Svenska Dagbladet endast en kort notis om att olyckan inträffat, och påpekar att det inte innebär någon risk för närliggande områden. Den 30 mars kommer den första större artikeln där fokus ligger på hur olyckan gått till. Den mänskliga faktorn framhävs som orsak till olyckan och därmed raderas skulden från kärnkraftverket och tekniken i sig. I texten förekommer kritiska ord om att bolaget inte varit ärlig i sin rapportering. Genom ordval som *i ett försök att bagatellisera olyckan* riktas kritik mot kärnkraftbolagets sätt att agera. Energiministern uttalade sig om sitt fortsatta förtroende för kärnkraften. Valet att låta det vara med gör att en positiv röst för kärnkraften också får höras.

Den 31 mars har Svenska Dagbladet en artikel där händelseförloppet kring olyckan behandlas steg för steg, med en tillhörande ritad bild som förklarar och tydliggör. Kommande dagar ligger fokus på den gasbubbla som hotar att sprängas i reaktorn samt spekulationer och effekter av olyckan och strålningens faror. Emellanåt är det oklart varifrån informationen kommer. Ibland framkommer det inte alls, ibland är källan otydlig, till exempel anges källan vid ett tillfälle som en *expert som SvD talat med*. I övrigt finns uppgifter från NRC, Nuclear Regulatory Commission. I artikeln *Hettan minskar men faran kvar* har man valt att ha med många olika perspektiv, där fem olika röster hörs, bland annat en demonstrant mot kärnkraft, en republikan och en demokrat. Jag tolkar det som ett försök att ge många olika perspektiv som möjligt och ett adekvat val av fokusområde när inget nytt händer kring reaktorn.

Redan den 5 april klingar nyheten ut med en artikel om att den omedelbara faran är över och att det går åt rätt håll. Därefter ligger all fokus på den svenska kärnkraften och den eventuella folkomröstningen. Inte förrän den 11 april meddelas i en notis att evakuerade återvänder hem.

Resultat av komparativ analys

Dagens Nyheter går ut fort med en stor artikel om vad som hänt och hur olika experter ser på saken, medan Svenska Dagbladet bara har en notis den första dagen som dessutom konstaterar att det inte är någon stor katastrof. Det är tecken på att Svenska Dagbladet inte ville göra nyheten stor, medan Dagens Nyheter ville det. Dagens Nyheter riktar kritiken mot kärnkraftbolaget medan Svenska Dagbladet till en början belyser den mänskliga faktorn, att felet inte låg hos reaktorn eller tekniken i kärnkraftverket utan en enskild arbetare.

Vid tiden för olyckan fanns inget stort fokus på bilder. De flesta är små och odramatiska utan något reellt budskap. Till dessa händelser märks tydligt att det inte finns många bilder att tillgå just kring

händelsernas centrum. Det är av förklarliga själ svårt att fotografera reaktorernas område. Jämförelsevis mellan tidningarna har Dagens Nyheter större fokus på bilder än Svenska Dagbladet. Medan SvD mest visar bilder på reaktorer och ritade bilder med förklaringar till olika företeelser, så har DN flera exempel där bilder visar drabbade människor. Till artikeln *Risk för härdsmlta* den 31 mars har DN en för tiden stor bild med en mor och liten dotter som bor i närområdet. När människor förekommer ger bilden en närvarokänsla till läsaren som gör att man lättare kan sätta sig in i situationen och förstå att det finns de som drabbas av den. Här finns till och med barn med på bilden som späder på intrycket av oskyldigt drabbade. Ett litet barn är knappast del i haveriet utan är uteslutande ett offer för andras handlande. Även dagen efter i DN, den 1 april, finns till hela uppslaget en central bild på mor och barn som flytt området. Modern tittar rakt in i kameran, och ser läsaren i ögonen. Även där finns exempel på att skapa känslor för de drabbade och öka förståelsen hos läsaren. I DN den 4 april finns till uppslaget en stor, central bild på en demonstrant som ligger på mage över huven på en polisbil och fångslas med handfängsel. Det är en dramatisk och aktiv bild, just när det händer. Dagens Nyheter späder därmed på intrycket av riskerna med kärnkraft genom att använda människor på bilderna, medan Svenska Dagbladet undviker att göra det.

Den 1 april till artikeln *Reaktorhaveri efter explosion* i SvD finns dock ett exempel på en talande bild. En helikopter surrar ovanför reaktorerne i Harrisburg och framför ligger ett, vad det ser ut, väldigt närliggande hus. Bildtexten avslöjar att människorna i huset har tvingats evakuera. Bilden bidrar med förståelse och medkänsla till de drabbade, kvar finns bara ett tomt hus. Vi som läsare kan lättare sätta oss in i situationen. Övriga dagar fokuserar inte SvD alls på bilder, det finns några på reaktorer och ritade bilder som förklarar förloppet. Till flera artiklar mot slutet av rapporteringen finns inga bilder överhuvud taget.

Dagens Nyheter har NRC, Nuclear Regulatory Commission, som den främsta källan. De förekommer i sju av åtta analyserade artiklar och i två fall står de som ensam källa. Då kritik riktas mot NRC publiceras i DN också deras försvar. Överlag har DN många expertutlåtanden som utgör stor del av artiklarna. Svenska Dagbladet har också använt NRC flera gånger, men inte lika frekvent som DN. SvD har blandat in fler perspektiv, bland annat fler politiska uttalanden, men är samtidigt sämre på att rapportera varifrån uppgifterna kommer. En expertkälla får till exempel beskrivningen *en kärnkraftexpert som SvD talat med*.

Rubrikerna är lika varandra i de båda tidningarna. Båda är korta och informativa. Man använder ofta starka ord, men det finns föga tecken på att man förstorar upp nyheten i rubrikerna.

Uppslagen i de båda tidningarna påminner om varandra. Nyheterna ligger på utlandssidorna och är till en början bara en del av övriga utrikesnyheter. När nyheten blossar upp, upptar artiklarna hela sidor, blandat med reaktioner från Sverige om svenska kraftverk. När artiklarna om olyckan avtar, är de en liten del av utrikesnyheterna igen. Upplägget och prioriteten är alltså lika i de båda tidningarna.

5.2. Tjernobyl

Den 28 april 1986 upptäcktes förhöjd radioaktivitet vid Forsmarks kärnkraftverk. Efter att ha kontrollerat de meteorologiska förhållandena drog man slutsatsen att ett stort radioaktivt utsläpp ägt rum i Sovjetunionen. Senare samma dag bekräftades att en olycka ägt rum den 26 april i Tjernobyl utanför Kiev av den ryska nyhetsbyrån Tass. Vid ett test av nödstömmen i kraftverket gick reaktorns effekt ner mer än förväntat och hamnade i ett instabilt läge. Personalen försökte stoppa reaktorn men istället blev effekten att reaktorn skenade. Följden blev en explosion och intensiv eldsvåda. Händelserna har påverkat människor i hög grad. 31 personer dog omedelbart till följd av olyckan och människor i närområdet evakuerades och förbjöds att dricka vattnet från det drabbade området. De utsattes för ett hot de inte kunde värdera och även beslutsfattare hade bristande kunskaper.²²

Dagens Nyheter

Eftersom Sovjetunionen först inte berättade om olyckan dröjde det till den 29 april innan den första artikeln publicerades. Det blev genast en stor nyhet med flera långa artiklar. I artikeln *Stor kärnkraftolycka i Sovjet* skrivs det framförallt om Sovjetunionens erkännande om olyckan och tidigare incidenter med kraftverk. Bristen på information från Sovjet märks tydligt i texturvalet. Istället för att kunna berätta vad som verkligen inträffat, fylls artikeln ut med övriga upplysningar om Sovjets olika kärnkraftverk och handlar mer om själva erkännandet än olyckan i sig. De uppgifter som finns att tillgå kommer alla från nyhetsbyrån Tass.

Dagen efter i artikeln *Reaktorolycka krävde dödsoffer* ligger fokus på de drabbade och spekulationer kring hur många som kan ha omkommit. All information hämtas från nyhetsbyrån Tass och en presskonferens med de inblandade. Alla uppgifter är osäkra och spekulativa genomgående i artikeln, vilket man också är öppen med och därför riktar kritik mot Sovjets bristande information. Det hörs bland annat i denna mening *De knapphändiga officiella uppgifterna och den i övrigt fullständiga sovjetiska nyhetstystnaden har inte överraskande gett upphov till en mängd rykten.*

²² Socialstyrelsen, *Kärnkraftsolyckan i Tjernobyl den 26 april 1986*, www.socialstyrelsen.se 2012-05-18

Den 1 maj utkommer ingen tidning, så nästa uppslag publiceras den 2 maj då risken för strålning i Sverige tar över fokus från olyckan. En mycket kort fortsättning meddelas i artikeln *Reaktorer stängs av i Sovjet* där det handlar om att man nu stänger reaktorer av samma typ som Tjernobyl i Sovjet. Artikeln får en liten plats, och det är tydligt att det inte finns så mycket information att meddela. Istället fokuserar man då på Sverige i artikeln *Strålningen minskar i Sverige*, där experter på området ger lugnande besked: Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI, Världshälsoorganisationen WHO och Strålskyddsinstitutet. Flera experter som alla intygar att vi kan vara lugna, ökar trovärdigheten och värdet på informationen. Det är intressant att organisationen Greenpeace som välkänt är starka motståndare till kärnkraft hörs med sin teori om antal människor som kan bli drabbade av cancer i Sverige på grund av detta, men uttalandet sägs emot av Strålskyddsinstitutet. På Strålskyddsinstitutet tycker man att dessa uppgifter är helt tagna ur luften. Eftersom Dagens Nyheter vid tiden för olyckan ställde sig bakom kärnkraftskritikerna på ledarplats är det inte konstigt att man låter en miljöorganisation höras, men det blir desto mer anmärkningsvärt när deras uppgifter motsägs av en expert som dessutom får avsluta artikeln med att Greenpeace uppgifter är helt fel. Jag tolkar det som en strävan efter objektivitet. Dagarna efter riktas återigen fokus nästan helt mot Sverige och strålningsrisken här.

Den 5 maj får Sovjet försvara sig mot kritiken. Artikeln *Sovjet döljer ingenting* refererar till en radiointervju av BBC där toppolitikern Georgij Arbatov får svara på kritiken. Eftersom även Dagens Nyheter har riktat kritik mot Sovjet, är det betydelsefullt att ha med detta. Det visar på en strävan efter båda perspektiv. Valet av information visar däremot också att ingenting nytt om olyckan har kommit fram, vi får ingen uppdatering av läget i reaktorn.

Den 6 maj ligger fokus på de drabbade. Antalet döda ännu osäkert, redan rubriken *Antalet skadade ännu osäkert* avslöjar att man ännu inte har exakta uppgifter, utan bara spekulationer. Det är också en informerande artikel om strålskador och vad som händer i kroppen, med en ritad bild som förtydligar. Allt hänvisas till Totalförsvarets forskningsinstitut, FOA:s rapport om konsekvenser och åtgärder vid stora utsläpp radioaktiva ämnen.

Dagen efter kommer en avslöjande artikel om olyckans orsak och vilka åtgärder man vidtog. Uppgifterna kommer från en presskonferens med bland andra ordföranden för undersökningskommissionen. Ingen förstahandskälla eller uppgifter från annat håll förekommer. Texten behandlar den nya informationen som tillkommit, men det påpekas att journalisterna inte fick svar på

alla frågor och de sovjetiska experterna tycktes fortfarande förtegnas emellanåt. En oro för att bredvidliggande reaktorer ska vara skadade sprider sig när ordföranden inte varit tydlig med vad som försiggår. *Spekulationerna om att någonting inte är normalt med denna reaktor fick ny näring genom Sjerbinas något kryptiska formulering.* Så avslutas artikeln. Ordvalet tycker jag tyder på att man klandrar Sovjet för att fortfarande inte ge ordentlig information, trots försöket med presskonferensen.

Den 8 maj utkommer ingen tidning. Den 9 maj publiceras *Risk för nytt haveri*, en kort artikel om att strålskyddsexperter och kärnkraftsinspektörer från olika länder är oroadade för att reaktorn bredvid den olycksdrabbade också ska vara skadad, som en uppföljning av det som framkom i presskonferensen tidigare. Bristen på information har bidragit till oron. Den avslutas med ett lugnande uttalande från en svensk expert att även om den andra reaktorn drabbas, kommer strålningen att vara betydligt mindre. Artikeln är liten och är inte i centrum för rapporteringen.

Den 10 maj rapporteras det om vanliga människors vardag i artikeln *250 000 elever evakueras*. Artikeln handlar om att skolbarnen i närområdet får sommarlov tidigare för att komma bort därifrån. Rubriken låter dramatisk och innehåller en hög siffra, vilket kan ses som att katastrofen är mätbar. Texten är däremot odramatisk. Bara ett kort avsnitt i artikeln handlar om skolbarnen, som får sommarlov för säkerhets skull. Resten av artikeln är av berättande och iakttagande slag, så som meningen *men som helhet tycktes livet i den ukrainska huvudstaden flyta normalt*. Det märks tydligt att reportern är på plats, bland annat i meningen *Pljusj ville ge oss journalister tillstånd att besöka området i närheten av olycksplatsen*.

Svenska Dagbladet

Precis som för Dagens Nyheter så dröjer det till den 29 april innan första artikeln skrivs, eftersom man ingenting visste tidigare. Eftersom att nyheten är stor skrivs en lång artikel, men den bristande informationen om vad som egentligen har hänt, gör att man väljer att fokusera på hur svenska Forsmark upptäckte de förhöjda strålningsvärdena. Tre svenska experter får uttala sig om händelserna, SMHI, Strålskyddsinstitutet och larmcentralen. Även bilderna är från Forsmark och den strålningskontroll på de arbetande som pågick då man fortfarande misstänkte vårt eget kraftverk för att läcka. Min tolkning är att man inte har någon direkt information om vad som pågår i Sovjet.

Dagen efter i artikeln *En katastrof har inträffat här*, finns den information som går att komma över. I texten finns de offentliga uppgifter som uttalats från Sovjet, och resterande artikel handlar om vad som

skulle kunna hända nu med aktiviteten i reaktorn. Tre experter får uttala sig och läsaren får tekniska svar på det läsaren kanske funderar över. *Beroende på hur det ser ut under själva härden kan det i värsta fall bli så att grafit och kärnbränsle ansamlas i detta utrymme i de inbördes proportioner som gör blandningen kritisk.* Det är ett exempel på uttalande från Evelyn Solowski, docent vid Rådet för kärnkraftsäkerhet, som är artikelns största källa till tekniken kring skedet i kraftverket. Dessa spekulationer kring vad som eventuellt väntar, tolkar jag som ytterligare bevis på att man inte har några säkra uppgifter att bygga texten på.

Den 1 maj utkommer ingen tidning, utan den 2 maj kommer fortsättningen i artikeln *Sovjet medger allt fler skadade*. Här har fokus gått över till att handla mer om de drabbade i närområdet, hur många som kan tänkas vara drabbade och på vilket sätt. Det är fortfarande mycket osäkra och spekulativa uppgifter och jag uppfattar texten som misstroende mot de sovjetiska myndigheternas uppgifter. Redan ordvalet *medger* i rubriken avslöjar kritik mot att Sovjet undanhållit information. Ordet låter som att medgivandet sker ovilligt från Sovjets sida. Längre ner i texten i meningen *...att Sovjet självt hade resurser att klara av det fortsatta saneringsarbetet kring olycksplatsen. Men samtidigt har man bitt en internationell organisation för benmärgstransplantationer om hjälp..* antyder skepsis mot uppgifterna och att de strider mot handlandet, vilket alltså skulle betyda att Sovjet inte varit ärliga i sin information.

Den 3 till 6 maj övergår rapporteringen att handla främst om strålningen som hotar Sverige och de betande kor som ger oss mjölk. Rekommendationer kring förtäring av mjölk och grönsaker kommer främst från Strålskyddsinstitutet vars röst får höras flera gånger. I artikeln *Faran snart över för mjölkorna* avslöjar texten fortsatt kritik mot Sovjets handlande. Det tycker jag hörs i meningen *Den svenska kärnkraftinspektionen, SKI, har ett par gånger, utan att få svar, ställt frågor till Sovjet..* Sverige vill ha information och klandrar Sovjet för att inte vilja ge någon. Den 5 maj kommer lugnande besked för svenskarna och artikeln *Kor i Halland släpps ut*, innehåller mot slutet direkta intervjufrågor till Strålskyddsinstitutet om sådant som läsaren kanske funderar över, så som risker och rekommendationer för oss. Det visar också att det är en förstahandskälla, vilket höjer värdet på informationen. Den 6 maj är artikeln kort och uppdaterar oss på strålningsläget i Sverige. Nu har strålningen ökat något igen, och Strålskyddsinstitutet och SMHI får ge sina teorier om varför.

Den 7 maj publiceras en lång artikel igen, *Evakueringen dröjde i ett och ett halvt dygn*. En presskonferens hölls med bland andra vice statsministern i Moskva där nya uppgifter om hur olyckan egentligen gick till och de åtgärder man vidtog uttalades. Texten är klart kritisk och det handlar om kritik mot Sovjets bristande information, bland annat att de inte berättade antalet på de evakuerade

människorna och på vilket sätt de framförde nyheten till sin egen befolkning. Mot slutet konstateras det att det alltså först nu är tal om en stabilisering, vilket bekräftar de misstankar man hela tiden haft - Sovjet hade inte kontroll över situationen tidigare trots att de genomgående vidhöll det.

Den 8 maj gavs det inte ut någon tidning, så först dagen efter kommer uppföljningen. *Människorna flyr Kiev* är en lång artikel och har en allvarlig ton. Den handlar om människornas situation i Kiev och att den bristfälliga och motstridiga informationen skapar oro bland befolkningen som inte vet vem man kan lita på. Bland annat finns olika uppgifter om hur många som har behövt evakueras och om vattnet är drickbart eller inte. I och med att utomstående länder bedömer olyckan som allvarligare än Sovjet officiellt gör, får människorna i närområdet inte någon klar bild av situationen.

Den 10 maj i artikeln *Betonghölje skall stoppa strålningen* rapporteras, med anledning av en presskonferens med Hans Blix och experter från IAEA, det internationella atomenergiorganet, nya uppgifter om hur man nu fortsättningsvis kommer att gå tillväga med hanteringen av reaktorn och ett slutgiltigt konstaterande hur IAEA fått veta att olyckan inträffat. Kritik mot Sovjets agerande mot omvärlden lyser igenom i texten, och man väljer att poängtera att även IAEA kritiserat Sovjet för detta. Nya uppgifter från Sovjet kommer fram, där de redogör för agerandet kring evakueringen. Uppgifterna sägs emot av andra källor, som i texten benämns som *mycket trovärdiga västliga källor*. Som läsare blir jag skeptisk mot den källan eftersom den inte presenteras närmare och informationen blir således mindre värd. Trots det, har texten fått mig som läsare att inte lita på Sovjets information, eftersom det tydligen finns andra uppgifter som inte stämmer överens.

Resultat av komparativ analys

Båda tidningarna har ett liknande upplägg i sin rapportering. Den 29 april blir olyckan känd och genast en stor nyhet. Fokus skiljer sig däremot tidningarna emellan, Svenska Dagbladet riktar in sig på upptäckten i Sverige medan Dagens Nyheter fokuserar på olyckan i Sovjet. I båda tidningar råder en klar brist på information. Efterhand går rapporteringen över till strålningsrisken i Sverige ett par dagar, för att sedan återgå till Sovjet och nya avslöjanden.

Studien visar att Svenska Dagbladets texter är mer kritiska mot Sovjetunionen än Dagens Nyheter texter. Dagens Nyheter rapporterar dessutom de kritiserades svar i en artikel, *Sovjet döljer ingenting* den 5 maj, kanske för att ge deras perspektiv.

SvD fokuserar något mer på Sverige och strålningsriskerna för oss än DN. Den 29 april och 3 till 6 maj i SvD är artiklarna inriktade på ämnet, mot 2 till 3 maj och 9 maj i DN, av de analyserade artiklarna. DN i sin tur väljer i högre grad än SvD att fokusera på de drabbade i närområdet, 30 april och 6 och 10 maj mot den 2 och 9 maj i SvD.

Båda tidningarna har första dagen bilder från strålningskontroll på Forsmark. Från början misstänkte man svenska Forsmark för att läcka strålning. Bilderna här är aktiva, mitt i händelsernas centrum. Till SvD:s artikel passar de bra eftersom den fokuserar mer på upptäckten av strålningsvärdena i Sverige. Kommande dag har båda tidningar bild på kraftverket i Tjernobyl. Av allt att döma är detta gamla bilder, dels eftersom det vid olyckan inte var möjligt att komma nära och dels eftersom bilderna är odramatiska.

De sju första dagarna i april är bilderna i båda tidningar små och odramatiska, till exempel DN:s artikel den 3 maj och SvD:s den 5 maj föreställer bilderna en svensk ko. Till många texter finns exempel på ritade bilder som kompletterar textens förklarande innehåll. I flera fall finns inga bilder överhuvudtaget till artiklarna. Den 9 maj däremot publicerar SvD en liten bild på barn till evakuerade familjer och dagen efter får vi se en kö av människor som ska testas för strålning i SvD medan det i DN finns en bild på en mor och dotter som testas för strålning. När drabbade människor, och framförallt barn, förekommer på bild blir det mer dramatiskt, berättande och känslomässigt i och med att läsaren bättre förstår och kan ta till sig att oskyldiga individer blir drabbade av denna hemska situation. Bilderna är dessutom tagna just när det händer, vilket skapar närvarokänsla.

Svenska Dagbladet använder i högre grad experter som källor än Dagens Nyheter och det är framför allt Strålskyddsinstitutet man talat med, i synnerhet när det handlar om risken för strålning i Sverige. Dagens Nyheter hämtar information i högre grad från offentliga uppgifter och rapporter. DN fokuserar mer på Sovjet och SvD mer på Sverige, och då faller det sig naturligt att DN strävar mer efter sovjetiska uppgifter medan SvD vill ha svar från svenska insatta personer.

Studien visar att uppslagen kring olyckan i tidningarna liknar varandra. Båda har mycket text på sidorna, uppdelat i flera artiklar med olika fokusområden, och ett par mindre bilder till uppslagen. I DN ligger artiklarna på nyhetssidorna från 29 april till och med den 2 maj. Den 3 maj är nyheten uppdelad och ligger både på nyhetssidorna, de som fokuserar på strålningen i Sverige, och på utlandssidorna, de som fokuserar på Sovjet. Mot den 9 maj handlar rapporteringen övervägande om Sveriges kärnkraft och politikernas uttalanden på sidan än det som har direkt med olyckan att göra. I SvD får olyckan ett eget

avsnitt i tidningen från den 2 maj, *Reaktorolyckan*. Precis som i DN går rapporteringen om det som knyter an direkt till olyckan ner från den 10 maj, och istället handlar mer om Sveriges kärnkraftverk.

5.3. Fukushima

På morgonen den 11 mars 2011 inträffade flera kraftiga jordskalv utanför Japans östkust. Skalven ledde till att kärnkraftverket i Fukushima fick problem med kylningssystemet i reaktorn. På morgonen efter inträffade en explosion i reaktorn och radioaktiva ämnen läckte ut.²³

Dagens Nyheter

Dagen för olyckan, den 11 mars, skriver Dagens Nyheter en kort notis om jordskalvet. Vid denna tidpunkt vet man inte omfattningen utan endast att det inträffat.

Den 12 mars blir det snabbt den största nyheten i tidningen. I artikeln *Tusentals flydde undan flodvågen* berättar man om jordbävningen och dess omfattning. Artikeln handlar om skalvets storlek, Japans historia med jordbävningar och deras förberedelser för sådant här. Texten är skriven med ett berättande och målande språk, som till exempel *hus flöt likt flottar*, vilket bidrar till att läsaren får en inre bild av hur det ser ut och hur katastrofen ter sig. Uppgifterna om skalvet kommer från Japans nyhetsbyrå Kyodo, en presskonferens som BBC visat samt iakttagelser från tv-bilder från det japanska tv-bolaget NHK. Det är alltså inte journalistens egna iakttagelser från platsen utan det berättas utifrån tv-bilderna. Till texten finns en stor bild på bilar som flyter i en översvämmad stad. Bilden berättar något mer än texten, den visar hur det ser ut och vi som läsare kan bättre förstå och sätta oss in i katastrofens innebörd.

Den 13 mars ligger fokus på kärnkraftverket Fukushima. Det är en informerande artikel som i stora drag går igenom vad som hänt och hur man hanterar det. Vid sidan av offentliga uppgifter, har två svenska experter uttalat sig om händelsen. En docent i kärnkraftsteknologi ger sin uppfattning om risken för härdsmlta och en utredare på Svenska Strålsäkerhetsmyndigheten uttalar sig om utsläpp av radioaktiva ämnen. Texten är skriven på så sätt att mycket vikt läggs vid experternas utlåtanden, kanske för att höja värdet på informationen. Redan rubriken *Experten: det är en härdsmlta*, påpekar att man talat med en insatt expert, samtidigt som budskapet är allvarligt.

²³ Krisinformation, www.krisinformation.se 2012-05-14

Den 14 och 15 mars fokuserar man i artiklarna *Fyra kärnreaktorer riskerar haverera* och *Ny explosion i kärnreaktor* på hur arbetet i reaktorn fortgår. Den 14 mars tillkommer information om att det är flera reaktorer som riskerar att gå samma öde till mötes, och agerandet med avkylningsprocessen får kritik från en av de tillfrågade experterna. Kärnkraftssäkerhetsexperten Frigyes Reisch säger *Att de inte var tillräckligt snabba när den första reaktorn havererade är en sak, men att göra om misstaget med den andra reaktorn fattar jag inte ärligt talat*. Den 15 mars tillkommer uppgifter om en explosion som ägt rum i reaktorn och återigen får experter berätta hur allvarligt läget verkar vara. Mot slutet ställs intervjufrågor och svar från en professor i reaktorteknik, vilket bevisar att det är en förstahandskälla, och det höjer trovärdigheten. Frågorna handlar om ifall den akuta faran är över och om olyckan var väntad, något läsaren eventuellt vill ha svar på.

Den 16 och 17 mars ligger fokus mest på rekommendationer och uppmaningar, vid sidan om den fortsatta rapporteringen kring arbetet med reaktorn. I artikeln *Regeringens råd: stanna inomhus* den 16 mars, kommer alla uppgifter från IAEA, det internationella atomenergiorganet, och regeringen via de japanska tv-bolagen. Artikeln är informativ utan kommentarer från experter. Likadant den 17 mars finns inga citat med, utan det är en alltigenom informativ text. All information är offentliga uppgifter som man tagit del av via olika nyhetskanaler.

Den 18 mars publiceras två artiklar som har direkt anknytning till reaktorolyckan: *De riskerar livet för att stoppa läckan* och *Hård kritik mot chefen på kärnanläggningen*. Ingen av dem kommer med någon ny information, utan de är fortsättning på tidigare information. Den första fokuserar på arbetarna som jobbar med reaktorn och berättar om deras situation. Språket är till viss del berättande, i ingressen beskrivs läget för arbetarna på följande sätt: *Livsfarlig strålning. Kraftig hetta. Mörker*. Artikeln fokuserar också mycket på strålningens effekter på människor och till texten finns en stor faktaruta som förklarar det närmare. Mot slutet finns en intervjufråga där en strålskyddskoordinator på Forsmark får svara på vilka personer i Sverige som skulle få utföra samma jobb om det hände här. Intervjufrågan ger inte bara svar på något som läsaren funderar över, utan indikerar också att det är en förstahandskälla. Samma expert får stå för den mesta informationen i hela artikeln. I den andra artikeln rapporteras det om den kritik som riktas mot kärnkraftbolaget Tepco. Det är bland annat bristen på information som förargar omvärlden. Andra länder och även Japans myndigheter har bedömt olyckan som mycket värre än bolaget själva gjort, vilket nu alltså beskylls för att ha tonat ned katastrofen och undanhållit information. Här är det en professor i japanska som får svara på frågor kring hur japanerna själva ser på olyckan och bolagets agerande. I övrigt kommer de officiella uppgifterna via TT.

Från och med den 19 mars märks det att fokus går från att rapportera om arbetet med reaktorn till att handla mer om olyckans effekter, avslöjanden om vad som verkligen hände och riktad kritik mot de ansvariga. I artikeln *Tårar - i väntan på att krisen ska lösas* den 19 mars hörs civila röster. En busschaufför berättar om sin försvunna flickvän. I texten berättas också om ett fax som kommit in till tv-bolaget NHK från en civil person som påminner om att olyckan inte var någons fel, utan var orsakad av jordbävningen och tsunamin, efter att kritik riktats mot kärnkraftbolaget.

Den 20 mars handlar artikeln *Radioaktivt jod spårat i Tokyos dricksvatten* om offentliga uppgifter kring matlarm och radioaktivt spår i dricksvattnet. Uppgifterna har man fått via nyhetskanalerna och de bekräftas och kommenteras av en svensk expert, en utredare på Strålsäkerhetsmyndigheten. Artikeln rapporterar också kort om reaktorn och arbetet där går framåt, nu ljusnar rapporteringen något.

Dagen efter görs ett försök att höja spänningen i följetången igen. Artikeln *Flera incidenter före katastrofen* avslöjar att Fukushima haft problem tidigare. Rubriken är dramatisk, men i texten kommer det fram att det hela tiden pågått ett arbete med att byta ut gamla delar i reaktorn, vilket gör att den snart skulle fungerat som nya reaktorer. Min tolkning är att rubriken antyder skandal, medan texten inte håller vad rubriken lovar.

Den 22 mars fortsätter grävandet efter skandaler kring Tepco, kärnkraftbolaget, som kan kritisera dem för att olyckan skedde. Man har inte talat med någon expert, utan bara meddelat vad Wall street journal skrivit. Inget nytt egentligen har hänt.

Även den 23 mars i artikeln *Farliga halter jod uppmätta i vattnet* tolkar jag som ett försök till dramatik som egentligen inte existerar. Rubriken säger att något farligt hotar, men texten infriar inte löftet, utan har en lugnande ton. Det handlar om nya rekommendationer till befolkningen om förtäring av dricksvatten och grönsaker. Enligt riktlinjerna är förbrukning inte farligt så länge man inte äter och dricker i alltför stor dos av vatten och grönsaker i riskdrabbade områden, ungefär som vanliga hälsoråd brukar låta. All information kommer från IAEA och alla uppgifter har man tagit från olika nyhetsmedier.

Svenska Dagbladet

Precis som DN så har SvD en kort notis den 11 mars. Först den 12 mars kommer den första artikeln, och nyheten blir genast den största. Artikeln *Dödstal stiger efter flodvåg* beskriver hur jordskalv och tsunami

härjat i Japan. Man fokuserar till viss del på de drabbade och människor som omkommit eller försvunnit. Alla uppgifter kommer från tv-bilder och TT, samt en seismolog som uttalar sig om skelvets omfattning. Till artikeln hör en stor bild där man ovanifrån ser en dränkt stad.

Den 13 mars fokuserar man på kärnkraftverket i artikeln *Taket flög i luften på kärnkraftverket*. Det är en förhållandevis liten, informativ artikel där Strålsäkerhetsmyndigheten får stå för de flesta uppgifterna. Andra sidan av uppslaget täcks av förklarande faktarutor om hur en tryckvattenreaktor fungerar.

Värsta krisen sedan andra världskriget den 14 mars meddelar de offentliga uppgifter som uttalats med anledning av den presskonferens som bland annat premiärministern i Japan deltog i. Vid sidan av det fyller man på med utlåtanden från Strålsäkerhetsmyndigheten. Viss kritik riktas mot kärnkraftbolaget, till exempel i denna mening *Väldigt lite tydlig och bekräftad information om situationen på kärnkraftverken har kommit ut*. Men direkt efter får läsaren deras perspektiv presenterat genom avdelningschefen på Strålsäkerhetsmyndigheten: *Lennart Carlsson tror att det delvis beror på att inte heller personalen vid kärnkraftverken har full överblick*. Bilden till artikeln föreställer en ensam man på cykel i en förstörd stad. Bilden är konstnärlig och effektiv. Just att mannen är ensam gör att det väcker medlidande hos läsaren och det blir extra påtagligt när husen runt honom är totalförstörda.

Kaos kring kärnkraftverken den 15 mars är en fortsättning på hur arbetet med reaktorn fortgår. Man har försökt få med mycket expertutlåtanden, vilket höjer värdet på informationen. En motsättning mellan dessa experter är påtaglig i texten då man talar om den så kallade INES-skalan, International Nuclear and Radiological Event Scale, som används för att tydliggöra hur allvarlig en händelse är för omgivningen mellan 1 och 7.²⁴ Reisch, docent i kärnkraftsäkerhet, tror att olyckorna borde klassas som en sju på skalan, alltså den högsta nivån, medan Ekberg, forskare i kärnbränsle, bedömer en femma. Även Large, en brittisk kärnkraftexpert, uttalar sig om läget i reaktorerna. I texten står *Frigyes Reisch tror också att riskerna medvetet tonas ned av ekonomiska skäl. Varken John Large eller Christian Ekberg håller med honom*. Motsättningarna mellan experterna påvisar den osäkerhet som råder kring hela katastrofen, men gör också texten mer intressant. Texten är till en början berättande: *Mitt i arbetet med att hjälpa nödställda efter jordbävningen och tsunamin som drabbade Japan i fredags har landet de senaste dagarna också tvingats hantera larm om härdsmltor, explosioner och trasiga nedkylningssystem i olika kärnkraftverk*.

²⁴ SKI, www.stralsakerhetsmyndigheten.se 2012-05-18

Den 16 mars märks en tydlig skillnad från förgående rapportering. Nu börjar uppdateringarna på situationen i kraftverken tunnna ut, och istället skrivs det om saker runt omkring olyckan. Artikeln *Delade meningar om olyckan* ger en kort uppdatering på situationen och handlar i övrigt om antal saknade människor och smaklösa skämt som vissa personer utnyttjar tillfället till, som att skriva ut levande människor som döda. Trots rubriken handlar texten bara till liten del om de motsättningar som finns. Motsättningarna gäller som tidigare hur farligt man ska klassa katastrofen. Det märks även på övriga artiklar på uppslagen att rapporteringen övergått till att handla om saker runt omkring händelsen, så som strålskydd och ökat kärnkraftmotstånd. Trots det, är nyheten lika bevakad och prioriterad som tidigare dagar.

Den 17 mars har reportern talat med civila för att ge en bild av deras situation. Reportern befinner sig på en flygplats och får tala med fyra olika personer som ska resa av olika anledningar. Huvudnyheten är att bland annat svenska bolag i Japan evakuerat sin personal och människor från andra länder reser hem från Japan. Japanerna oroas av detta och frågar sig om de får fullständig information från myndigheterna om hur farligt det verkligen är. På så vis riktas också lite kritik mot den bristande informationen. Artikeln skrivs med ett berättande språk för att skapa en bättre närvarokänsla för läsaren. *Medan vi pratat skakar marken återigen av ett efterskalv*, är exempel på en sådan mening. Det förtydligar också att reportern är på plats, vilket höjer trovärdigheten på texten. Till artikeln finns dessutom tre olika bilder från platsen.

De två efterföljande dagarna går vidare med grävande i kärnkraftbolagets historia och landar i kritik riktad mot dem. Den första, *Extremt hög strålning*, handlar om bedömningen av faran och utomstående länder kritiserar Japans myndigheter för bristande krishantering. Alla andra länder har bedömt katastrofen som allvarligare än Japan själva vidhållit. Motsättningar och skilda åsikter har ett högt nyhetsvärde. Dagen efter i artikeln *Regeringen medger brister i olyckshantering*, är det IAEA som riktar kritik mot den japanska regeringens agerande. Regeringen gick då ut med ett erkännande om att de bedömt faran alltför mildt och höjt nivån på katastrofens omfattning. Alla uppgifter är hämtade från olika nyhetsmedier. I en del av texten hörs civila röster om sina historier, och där finns tecken på ett berättande språk: *Bredvid henne hänger en lista över döda..* Personerna är inga förstahandskällor, utan materialet är hämtat från nyhetsbyrån AP.

Den 20 mars har nya uppgifter kommit om arbetet med reaktorn, och det är positiva besked som uttalas, situationen går åt rätt håll. Det är en relativt kort artikel med mestadels löpande text.

Dagen efter publiceras bara en artikel från händelserna i Japan, *Än händer det mirakel*, där framförallt de drabbades historia berättas. En solskenshistoria där en 80-åring överlevt nio dagar i ruiner. Berättelsen har man fått via nyhetsbyrån AP och till artikeln finns bild på damen som just blivit räddad, omfamnad av räddningspersonal.

De två följande dagarna handlar om radioaktivitet i mat och vatten. Det är korta artiklar utan stora nyheter, och uppgifterna och rekommendationerna är hämtade från Reuters respektive TT.

Resultat av komparativ analys

Båda tidningar har notiser redan dagen då det inträffat, vilket tyder på snabb information. Dagen efter har man förstått omfattningen av katastrofen och skriver flera uppslag om det inträffade. Den första tiden ligger fokus på ungefär samma saker i de båda tidningarna, och skiljer sig mer mot slutet då Dagens Nyheter väljer att skriva mer om kritiken mot kärnkraftbolaget och gräva i orsaker till haveriet medan Svenska Dagbladet mer fokuserar på de drabbades situation och rekommendationer om förtäring av mat och vatten i närområdet. Jag tolkar det som att DN vill framhäva att kärnkraftverken i sig har del i haveriet, inte bara jordbävningen, och att riskerna för ett haveri ständigt hotar. DN vill alltså belysa det negativa med kärnkraft genom urvalet av information.

Båda tidningar har många och stora bilder, där bilderna ger ytterligare budskap och berättande i förhållande till texten. Bilderna är i centrum och texten vid sidan av. Motiven är ofta aktiva mitt i händelsernas centrum och det förekommer ofta människor eller förödelse på bilderna, vilket ger ett dramatiskt intryck som berör läsaren och bidrar till ökad närvarokänsla. I flera fall finns exempel på konstnärliga bilder, så som i Svenska Dagbladet den 14 mars då en ensam man cyklar bland raserade hus. Att cyklisten är med på bild och dessutom är ensam blir mer effektivt än om bilden vore tagen enbart på de raserade husen.

Båda tidningar har tagit många offentliga uppgifter och andra uttalanden via olika nyhetsmedier. Den första bevakningsveckan har båda ett antal olika experter som man talat med och som får mycket plats i artiklarna. Den andra veckan går rapporteringen mot att bara hämta uppgifter från andra nyhetskanaler.

Uppslagen i tidningarna ser ut på liknande sätt, det är flera uppslag den första veckan och minskar efter hand, och det är bilderna som tar störst yta. Dagens Nyheter har ett eget avsnitt i tidningen för händelserna, de fyra första dagarna heter det *Tsunamikatastrofen i Japan*, och byter sedan namn till

Katastrofen i Japan. Under den första veckan ligger uppslagen på nyhetssidorna, men från den 19 mars har de hamnat under Världen-sidorna. Svenska Dagbladet har likaså en egen rubrik på uppslagen, den första dagen heter det *Jordskalvet i Japan*, men redan andra dagen har man bytt namn till *Katastrofen i Japan*. Uppslagen ligger under hela tiden på Utrikesnyheterna. Båda tidningar har ungefär lika många uppslag och lika många artiklar. När nyheter får egna avsnitt i tidningen, tyder det på att nyheten är stor, prioriterad och bevakad i flera dagar. I flera fall finns exempel på hela uppslag som består av en stor eller flera mindre bilder, helt utan text.

5.4. Resultat av komparativ analys mellan händelserna

Det går att se förändringar både jämfört mellan rapporteringarna vid olyckorna och jämförande tidningarna emellan. År 1979, tidpunkten för olyckan i Harrisburg, var kärnkraftdebatten påtaglig. Rapporteringarna om själva olyckan omges av artiklar med fokus på svenska kärnkraftverk och omröstningen. Vid Tjernobyl 1986 och Fukushima 2011 är det betydligt mindre fokus på de politiska effekterna av olyckorna.

Båda tidningarna vid Harrisburg och Tjernobyl använder ett informativt språk i texterna. Även vid Fukushima är språket informativt, men i flera artiklar används ett berättande språk. Det medför en närvarokänsla och ökar förståelsen för hur det verkligen ser ut. Texten blir på ett sätt också mer intressant att läsa. Texten får ytterligare effekt av de många och berättande bilderna.

Enligt studiens resultat har det skett en stor förändring av fördelningen av fokusering på människorna som blir drabbade respektive tekniken och arbetet i reaktorerna från Harrisburg till Fukushima. Av de analyserade artiklarna fokuserar Dagens Nyheter vid olyckan i Harrisburg till 30 % på människor och 70 % teknik medan Svenska Dagbladet fokuserar till 15 % på människor och 85 % på teknik. Båda tycker således att tekniken var mer värd och intressant att rapportera om. 1986 vid Tjernobyl har det skett en stor förändring. Dagens Nyheter fokuserar då till 58 % på människor och 42 % på teknik. Svenska Dagbladet fokuserar 50 % på vardera ämne. Till Fukushima har det hänt ytterligare en förändring: Dagens Nyheter fokuserar till 42 % på människor och 58 % på teknik, medan Svenska Dagbladet fokuserar till 55 % på människor och 45 % på teknik. Alltså har Svenska Dagbladet fokuserat mindre på människor gentemot Dagens Nyheter vid tillfället för de två första olyckorna, med vid Fukushima är det SvD som fokuserar på människor till större del.

Bildens utveckling har varit stor mellan olyckorna. Vid Harrisburg är bilderna små och har ingen större inverkan på texten. Bilderna som finns är relaterad till texten, men berättar aldrig något utöver texten. Undantaget är de ritade bilder som förklarar olika funktioner, vilka kompletterar texten. Vid Tjernobyl har en liten utveckling skett. Bilderna är ofta större och mer aktiva och centrerade. Möjligheten till att få aktuella bilder vid reaktorn är små, vilket märks på urvalet. Vid Fukushima har det skett en enorm förändring. Möjligheten till bra bilder har ökat stort och båda tidningar har många, stora bilder mitt i händelsernas centrum. Vissa uppslag täcks helt med en stor eller flera mindre bilder. De flesta bilder är tagna på drabbade människor, raserade hus eller arbetet med reaktorn på nära håll. Det skänker närvarokänsla, medlidande och framförallt står bilderna för sina egna berättelser. Vid Fukushima kan vi nöja oss med att bara titta på bilderna och ändå förstå vad som händer, det är omöjligt vid Tjernobyl och Harrisburg. Bildens utveckling har också påverkat textens omfattning. Vid de två första olyckorna är artiklarna långa med mycket text. Vid Fukushima har andelen text minskat i förhållande till andel bilder.

Vid Harrisburg finns en klar majoritet av expertutlåtanden i texterna. DN har använt i högsta grad NRC, Nuclear Regulatory Commission, hemmahörande i USA. SvD har också använt sig av dessa vid flera tillfällen men har i högre grad offentliga uttalanden från olika perspektiv. Vid Tjernobyl har de båda tidningarna använt många experter också, men denna gång är det svenska experter, som till stor del beror på att strålningshotet mot Sverige var stort och därför fick svenska experter uttala sig om situationen. De offentliga uppgifter som nämns kommer från olika nyhetsmedier. Vid Fukushima syns en stor ökning av information från andra nyhetsmedier. Man beskriver tv-bilder, myndigheternas uttalanden går via nyhetsbyråer och även en del civila röster som hörs har passerat en annan kanal först. De experter som finns är även denna gång svenska, i högsta grad Strålsäkerhetsmyndigheten.

Rubrikerna har gått från att vara korta, tydliga och informativa vid Harrisburg, till mer dramatiska vid Tjernobyl, och än mer sensationella vid Fukushima. För att förklara exemplifierar jag rubrikerna till SvD:s första artiklar vid olyckorna. När olyckan i Harrisburg inträffade hade Svenska Dagbladets första artikel rubriken *Anställd gjorde fel*. En kort rubrik utan dramatik som kräver att man läser texten för att förstå. När Tjernobylolyckan blev känd låter SvD:s första rubrik följande: *Förhöjd strålning över Sverige efter kärnkraftolycka i Sovjet*. Rubrikerna har blivit längre, speciellt i SvD, och man tar i högre grad fasta på det negativa och skrämmande i texten att göra rubrik av. Ett annat exempel som påvisar det är artikeln i SvD 30 april, *En katastrof har inträffat här*, som är ett citat som inte infrias i texten. Där säger man istället att läget är allvarligt, men knappast någon katastrof. Ordvalen är starka och det väcker uppmärksamhet. Vid Fukushima förstärks detta ytterligare. När haveriet i reaktorn blir känt är SvD:s första rubrik: *Taket flög i luften på kärnkraftverket*, vilket låter oerhört dramatiskt och allvarligt.

6. Sammanfattande diskussion

Meningen med denna undersökning var att analysera hur rapporteringen skiljer sig åt mellan de tre kärnkraftsolyckorna i Harrisburg, Tjernobyl och Fukushima samt skillnaden i rapporteringen mellan Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Dessutom ville jag undersöka om det i nyhetstexterna finns spår av kärnkraftens ideologiska sammanhang. I studien kopplas detta begrepp till ekologismen som står beskrivet i kapitel 3.2

När det gäller jämförandet av rapporteringen i tid skiljer sig rapporteringen mycket åt. Bland annat har man fokuserat på helt skilda områden. En tänkbar anledning är att vid olyckan i Harrisburg så var det mer intressant med själva tekniken bakom kraftverket, eftersom det var relativt nytt. Kärnkraftsfrågan var stor i Sverige och övriga världen och vi stod inför ett beslut att antingen använda eller avveckla kärnkraft. Vid Tjernobyl fick man inte tillräcklig information vilket gjorde att man tvingades vända blicken åt andra håll för att bevaka det inträffade. Dagens Nyheter valde då att rapportera mycket om Sovjets kärnkraftshistorik, strålningshotet mot Sverige och drabbade i Kiev, medan Svenska Dagbladet riktade blicken mer åt Sverige – hur vi upptäckte olyckan och strålningshotet mot oss. SvD kritiserade också i högre grad Sovjet för bristande information. Vid Fukushima är uppgifterna mer lika varandra i de båda tidningarna. Min slutsats är att båda tidningar hämtar information från olika nyhetsmedier om offentliga uppgifter och uttalanden, och mer sällan från en förstahandskälla. Det kan bidra till att tidningarna får ta del av samma information och således skriver om samma sak i högre grad än tidigare. Skillnaderna i rapporteringen mellan olyckorna, förklaras således av tidningarnas förutsättningar att bevaka och olyckornas omfattning som avgör hur mycket intresse det finns till rapportering.

Valet av aktörer skiljer sig mellan rapporteringen av de olika olyckorna. Vid olyckan i Harrisburg var det mestadels uppgifter från NRC, Nuclear Regulatory Commission, som är hemmahörande i USA. Vid tiden för Tjernobyl använde man i högsta grad svenska experter. Det kan förklaras av att fokus låg till stor del på hotet mot oss och därför var det lämpligt att använda sig av svenska experter som fått uttala sig om situationen i Sverige. Vid olyckan i Fukushima gick de flesta uppgifter via andra nyhetsmedier. Utvecklingen med globala nyheter har ökat sedan de två andra olyckorna och tillhör numer rutinen.

Det intressanta med att fokus på antingen teknik eller människa har skiftat, är att vid Tjernobyl var det geografiska avtsåndet nära, och då bör fokus på människa vara större. Men vid Fukushimaolyckan hade båda tidningar mer fokus på människa enligt mina tolkningar, trots att det var föga risk för den svenska

befolkningen. En stor faktor till det är att Fukushimaolyckan orsakades av en naturkatastrof, medan de andra två olyckorna orsakades av misstag av personalen. Vid naturkatastrofer finns ingen att klandra, och fokus på offer blir desto större. Samma tendenser kan betraktas vid andra naturkatastrofer i världen, det handlar till stor del om de drabbade. Mycket handlar kanske också om att nyhetsurvalet påverkas av fenomen som blir säljande nyheter²⁵. Därtill bör tilläggas att de artiklar som fokuserar på offren, fokuserar även på offer i jordbävningen och tsunamin och inte bara på de som direkt påverkas av strålningen. Vid Harrisburg fanns det heller inte lika många drabbade att tala om.

Studien visar inga spår av det ideologiska sammanhang jag beskrev i kapitel 3.2. Det har kommit nya element som påverkar opinionen. Inte bara har synen på kärnkraftsteknologin ändrats bland medborgarna, och gått mot en vänligare inställning. Även nya, mer omedelbara miljöproblem har formats. Miljöhot som klimatförändringar, försurning och utfiske är ett mer akut än huruvida kärnkraften ska avvecklas eller användas och hur slutförvaringen av kärnbränslet bör hanteras. Det faktum att medier fokuserar mer på dessa miljöhot har troligtvis en bidragande effekt att även medborgare fokuserar mer på detta. Nya generationer som inte deltog i debatten i kärnkraftens begynnelse, känner inte till riskerna med kärnkraft i samma grad som klimatförändringarna.

Jag välkomnar en vidare forskning av miljöjournalistiken, så som den ser ut idag och framöver. De klimatförändringar som vi står inför medför stora effekter på djur och natur. Det är ett område som vi alla påverkas av och vi vet att den journalistik som bedrivs har stor betydelse för medborgarnas kunskap och inställning till vad som är viktigt.

²⁵ Lars Nord & Jesper Strömbäck, *Hot på agendan*, Krisberedskapsmyndigheten, 2005, s35

Källförteckning

Tryckta källor

Andersson, Mattias. *Centerpartiet och kärnkraften. En studie av förändring i ett parti*. Karlstads universitet, 2008.

Anshelm, Jonas. *Mellan frälsning och domedag*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposium, 2000

Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur, 1998

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur, 2005

Croall, Stephen & Sempler, Kaianders. *Kärnkraft för nybörjare*. Farsta: Förlaget Barrikaden, 1979

Ekström, Mats & Larsson, Lars Åke. *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, 2005.

Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan*. Vällingby: Norstedts juridik, 2012

Goldmann, Kjell. *Övernationella idéer, EU som ideologiskt projekt*. Stockholm: SNS förlag, 2003

Hillesund, Terje. *Står det noe nytt?: innføring i analyse av aviser og nyheter*. Institutt for journalistikk, 1994

Hjelm, Inger. *De osannolika olyckorna – en historisk studie av Norrbottenpressens nyhetsrapportering och politiska kommentarer i samband med kärnkraftsolyckorna i Harrisburg och Tjernobyl*. Luleå tekniska universitet, 2008

Jamison, Andrew. *Miljö som politik*. Lund: Studentlitteratur, 2000

Linde, Stefan. *Gröna partier och ideologisk utveckling. En studie av gröna partiers erfarenheter av parlamentariskt deltagande*. Luleå tekniska universitet, 2010

Lundgren, Kristina & Ney, Birgitta & Thurén, Torsten. *Nyheter – att läsa tidningstext*. Stockholm: Ordfront, 1994

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper. *Hot på agendan – en analys av nyhetsförmedling om risker och kriser*. Krisberedskapsmyndigheten, 2005

Svenska skrivregler. Språkrådet. Stockholm: Liber, 2008

Elektroniska källor

Hagevi, Magnus. Sereveyinstitutet Linnéuniversitetet

<http://blogg.lnu.se/survey/blog/partier/karnkraftsopinionen/> (2012-05-14)

Holmberg, Sören. *Kärnkraftsopinionen pre-Fukushima*. SOM-institutet.

http://www.som.gu.se/digitalAssets/1351/1351217_215-222-s-holmberg--k--rnkraft.pdf (2012-05-14)

Krisinformation. www.krisinformation.se (2012-05-14)

Nationalencyklopedin, www.ne.se/lang/ekologism (2012-05-23)

Sternvik, Josefine. *Tabloidiseringen – en kompakt tidningstrend*. SOM-institutet.

http://www.som.gu.se/digitalAssets/1294/1294277_315-328.pdf (2012-05-14)

Socialstyrelsen. *Kärnkraftsolyckan i Tjernoby l den 26 april 1986 – händelseförlopp och medicinska konsekvenser*. KAMEDO-rapport nr. 59.

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/14324/1992-3-4.pdf> (2012-05-18)

SKI. www.stralsakerhetsmyndigheten.se (2012-05-18)

Bilaga 1: Textmaterial

Artiklar från Dagens Nyheter

Nytt kärnkraftshaveri Radioaktivt utsläpp	1979-03-29
Ventil stängdes – skulle vara öppen	1979-03-30
Risk för härdsmlta	1979-03-31
Gasbubbla kan orsaka explosion	1979-04-01
Riskabla åtgärder måste vidtas	1979-04-02
Optimism i krisen	1979-04-03
Området kan stängas för evigt	1979-04-04
Inspektionen hårt angripen	1979-04-05
Små fel olycksorsak	1979-04-06
Gravida åker till reaktorområde	1979-04-10
Stor kärnkraftolycka i Sovjet	1986-04-29
Reaktorolycka krävde dödsoffer	1986-04-30
Reaktorer stängs av i Sovjet	1986-05-02
Strålningen minskar i Sverige	1986-05-02
Kor måste hållas inne	1986-05-03
Branden i reaktorn släckt	1986-05-03
Kännbar kris i Sovjet	1986-05-04
Sovjet döljer ingenting	1986-05-05
Antalet skadade ännu osäkert	1986-05-06
Evakuering en dag försent	1986-05-07
Risk för nytt haveri	1986-05-09
250 000 elever evakueras	1986-05-10
Minst 24 dödade i jordbävning	2011-03-11
Tusentals flydde undan flodvågen	2011-03-12
Experten: Det är en härdsmlta	2011-03-13
Fyra kärnreaktorer riskerar haverera	2011-03-14
Ny explosion i kärnreaktor	2011-03-15
Regeringens råd: stanna inomhus	2011-03-16
Haveriet är utom kontroll	2011-03-17
De riskerar livet för att stoppa läckan	2011-03-18
Hård kritik mot chefen på kärnanläggningen	2011-03-18
Tårar – i väntan på att krisen ska lösas	2011-03-19
Radioaktivt jod spårat i Tokyos dricksvatten	2011-03-20
Flera incidenter före katastrofen	2011-03-21
Japans regering godkände kärnkraftverket trots brister	2011-03-22
Farliga halter jod uppmätta i vattnet	2011-03-23

Artiklar från Svenska Dagbladet

Anställd gjorde fel	1979-03-30
Tryckökning när ledningen gick sönder	1979-03-31
Reaktorhaveri efter explosion	1979-04-01
Gasbubblan måste ut inom fem dygn	1979-04-02
Hettan minskar men faran kvar	1979-04-03
Viktiga instrument förstörda	1979-04-04
Evakuerade återvänder	1979-04-11
Förhöjd strålning över Sverige efter kärnkraftolycka i Sovjet	1986-04-29
En katastrof har inträffat här	1986-04-30

Sovjet medger allt fler skadade	1986-05-02
Släpp inte mjölkkor på bete	1986-05-03
Faran snart över för mjölkorna	1986-05-04
Kor i Halland släpps ut	1986-05-05
Ökad strålning runt Stockholm	1986-05-06
Evakueringen dröjde i ett och ett halvt dygn	1986-05-07
Människorna flyr Kiev	1986-05-09
Betonghölje skall stoppa strålningen	1986-05-10
Dödstal stiger efter flodvåg	2011-03-12
Taket flög i luften på kärnkraftverket	2011-03-13
Värsta krisen sedan andra världskriget	2011-03-14
Kaos kring kärnkraftverken	2011-03-15
Delade meningar om faran	2011-03-16
Multinationella bolag evakuerar	2011-03-17
Extremt hög strålning	2011-03-18
Regeringen medger brister i olyckshantering	2011-03-19
Kylsystemet kan starta	2011-03-20
Än händer det mirakel	2011-03-21
Radioaktivitet i mat oroar	2011-03-22
I Tokyo sprids radioaktivt vatten	2011-03-24